Európsky parlament
2019 – 2024

Výbor pre právne veci

2023/2113(INI)

29.11.2023

STANOVISKO

Výboru pre právne veci

pre Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

k správe Komisie o právnom štáte za rok 2023
(2023/2113(INI))

Spravodajca výboru požiadaného o stanovisko (*): Adrián Vázquez Lázara

(*) Pridružený výbor – článok 57 rokovacieho poriadku

PA_NonLeg

NÁVRHY

Výbor pre právne veci vyzýva Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto návrhy:

Všeobecné opatrenia

1. pripomína, že právna štruktúra Únie je založená na základnom predpoklade, že každý členský štát zdieľa so všetkými ostatnými členskými štátmi súbor spoločných hodnôt, na ktorých je založená EÚ, ako sa uvádza v článku 2 Zmluvy o Európskej únii[1]; pripomína, že právny štát, ako je zakotvený v primárnom práve EÚ a bližšie vymedzený v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie, je blízky demokracii a základným právam; pripomína, že právny štát a medzinárodný poriadok založený na pravidlách sú kľúčom v boji proti šíreniu autoritárskych režimov a porušovaniu medzinárodného práva a pomáhajú upevňovať demokratické štruktúry a chrániť ľudské práva; zdôrazňuje, že akékoľvek zhoršenie situácie v oblasti právneho štátu, pokiaľ ide o deľbu a rovnováhu moci, v ktoromkoľvek členskom štáte významne ovplyvňuje spoločný priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ako aj vzájomnú dôveru a vzájomné uznávanie, ktoré sú hlavnými zásadami právnych predpisov EÚ v tejto oblasti[2];

2. víta štvrtú správu Komisie o právnom štáte (ďalej len „správa“) a domnieva sa, že pravidelné preskúmanie situácie v oblasti právneho štátu je základným nástrojom monitorovania; v danom kontexte zdôrazňuje význam používania jasných a objektívnych kritérií Komisie pri poskytovaní posúdenia, čím sa zabráni tvrdeniam o nerovnakom zaobchádzaní s členskými štátmi alebo používaniu len vybraných údajov; v tejto súvislosti víta prístup Komisie prijímať príspevky členských štátov s cieľom posilniť spoločný dialóg; víta novú klasifikáciu, ktorú prijala Komisia, pokiaľ ide o meranie pokroku dosiahnutého v súvislosti s predchádzajúcimi odporúčaniami, ktorá má štyri kategórie: a) žiadny pokrok, b) určitý pokrok, c) značný pokrok a d) úplne vykonané; vzhľadom na problémy spojené so zhromažďovaním štatistických údajov členskými štátmi poukazuje na užitočnosť nástrojov Rady Európy, ako sú správy Komisie Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (CEPEJ)[3], čím sa v čo najväčšej miere vytvára konvergencia medzi rôznymi vstupmi údajov;

Spravodlivosť

3. uznáva význam, ktorý pripisujú správy o právnom štáte justičným systémom, najmä pokiaľ ide o zákonnosť, nezávislosť a nestrannosť sudcov a vymenúvanie sudcov, ich povyšovanie, prepúšťanie a súdne rozhodnutia; uznáva, že v EÚ neexistuje jednotný systém menovania sudcov; pripomína však, že všetky členské štáty musia dodržiavať minimálne normy Rady Európy[4] a Súdneho dvora Európskej únie[5]; v tejto súvislosti

[1] Pozri stanovisko 2/2013 Súdneho dvora Európskej únie (pléna) z 18. decembra 2014, ECLI:EU:C:2014:2454, bod 168.
[2] Tamže, bod 191.
[3] Hodnotiace cykly CEPEJ.
[4] Bríefing – Normy Rady Európy týkajúce sa nezávislosti súdnictva, Európsky parlament, generálne riaditeľstvo pre parlamentné výskumné služby, 25. máj 2021.
[5] Napríklad rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 27. februára 2018 vo veci C-64/16, Associação Sindical dos Juízes Portugueses/Tribunal de Contas, ECLI:EU:C:2018:117, alebo rozsudok Súdneho dvora (veľká

zdôrazňuje význam nezávislých súdnych rád, ktoré sa musia skladať z veľkej väčšiny sudcov zvolených ich kolegami a musia mať značnú právomoc nad výberom, postupom a disciplinárnymi konaniami týkajúcimi sa sudcov; vyjadruje hlboké poľutovanie nad tým, že nie všetky členské štáty si v tejto súvislosti v plnej miere splnili svoje povinnosti; mrzí ho ničivý vplyv, ktorý to má na nezávislosť a integritu ich justičných systémov;

4. berie na vedomie, že pri takmer dvoch tretinách odporúčaní vydaných v roku 2022, ktoré sa týkali dôležitých reforiem, boli prijaté isté následné opatrenia; je však znepokojený množstvom problémov identifikovaných v predchádzajúcich správach o právnom štáte, ktoré zostali nevyriešené; naliehavo vyzýva Komisiu, aby aj naďalej dôsledne monitorovala právne rámce členských štátov s cieľom posúdiť ich súlad s uvedenými odporúčaniami, a ďalej vyzýva Komisiu, aby viac trvala na vykonávaní týchto kritických reforiem v prípadoch, keď systémy členských štátov nespĺňajú predpísané normy; vyzýva Komisiu, aby podnikla ďalšie kroky na doriešenie odporúčaní Parlamentu uvedených v jeho predchádzajúcich uzneseniach;

5. víta sústavnú podporu poskytovanú príslušným zainteresovaným stranám v podobe špecializovaných programov, ako je program Občania, rovnosť, práva a hodnoty; víta poskytnutie finančných prostriedkov z programu Spravodlivosť na podporu justičnej spolupráce v občianskych a trestných veciach a na pomoc pri ďalšom rozvoji európskej justície vrátane posilňovania demokracie, právneho štátu a základných práv;

6. naliehavo vyzýva Komisiu, aby viac investovala do zvyšovania povedomia o hodnotách Únie a príslušných nástrojov, vrátane výročnej správy, a to najmä v krajinách, v ktorých existujú vážne obavy;

7. uznáva, že v poslednej správe možno vo viacerých členských štátoch pozorovať určitý pokrok, pokiaľ ide o nezávislosť súdnej moci; v tejto súvislosti víta zadržanie finančných prostriedkov EÚ v prípade potreby, či už v rámci mechanizmu podmienenosti[6], ako potvrdil Súdny dvor Európskej únie[7], alebo v rámci mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti[8]; poukazuje však na to, že porušovanie nezávislosti súdnictva je v niektorých členských štátoch stále problémom, ako sú prebiehajúce disciplinárne konania proti sudcom za obsah ich rozhodnutí, problémy so zložením súdnych rád a najvyšších vnútroštátnych súdov vzhľadom na zásadu súdu zriadeného zákonom atď.;

8. pripomína, že účinný a spravodlivý justičný systém zabezpečujúci prístup k spravodlivosti pre všetkých si vyžaduje primeraný rozpočet a financovanie súdnych orgánov; vyjadruje poľutovanie nad tým, že v správe sa stále poukazuje na existenciu

---

komora) z 19. novembra 2019, A.K./Krajowa Rada Sądownictwa, spojené veci C-585/18, C-624/18 a C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982. Pozri aj brífing – Judikatúra Európskeho súdneho dvora o nezávislosti súdnictva, Európsky parlament. Generálne riaditeľstvo pre parlamentné výskumné služby, 19. júl 2021.

[6] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2020/2092 zo 16. decembra 2020 o všeobecnom režime podmienenosti na ochranu rozpočtu Únie (Ú. v. EÚ L 433 I, 22.12.2020, s. 1).

[7] Pozri rozsudok Súdneho dvora (pléna) zo 16. februára 2022, Maďarsko/Európsky parlament a Rada Európskej únie, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97 a rozsudok Súdneho dvora (plénum) zo 16. februára 2022, Poľsko/Európsky parlament a Rada Európskej únie, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98.

[8] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

závažných nedostatkov, ktoré – ako sa zdá – konkrétne narúšajú riešenie prípadov korupcie na vysokej úrovni; zdôrazňuje však, že adekvátna právna pomoc a prostriedky nápravy musia byť dostupné aj pre občanov; v tejto súvislosti vyzýva Komisiu, aby do ďalšej správy o právnom štáte zahrnula posúdenie uplatňovania *acquis* EÚ v oblasti právnej pomoci v občianskych a trestných veciach, ako je smernica Rady 2003/8/ES z 27. januára 2023 o zlepšení prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných sporoch stanovením minimálnych spoločných pravidiel týkajúcich sa právnej pomoci pri takýchto sporoch[9], keďže z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie vyplýva, že stále existujú otázky týkajúce sa jej výkladu;

9. pripomína, že aj prokuratúry, bez ohľadu na ich pozíciu vo vnútroštátnom systéme deľby štátnej moci do troch zložiek, musia byť nezávislé od neprimeraného politického tlaku; konštatuje, že v niektorých členských štátoch sa dosiahol určitý pokrok; vyjadruje však poľutovanie nad tým, že stále existujú systémy, v ktorých môže vláda v určitých prípadoch vydávať záväzné rozhodnutia týkajúce sa prokurátorov, keď je ich funkčné obdobie viazané na politický proces alebo keď sa funkcie ministra a generálneho prokurátora spájajú, čo umožňuje získať neprimeraný politický vplyv a vedie k problémom so vzájomným uznávaním[10];

10. zdôrazňuje najmä, že otázka tzv. fenoménu otáčavých dverí sa neobmedzuje len na obavy z prechodu bývalých ministrov do súkromného sektora po výkone verejnej funkcie, ale vzťahuje sa aj na situácie, keď jednotlivci môžu obsadiť významné pozície v súdnictve alebo prokuratúre bezprostredne po tom, ako vykonávali funkciu ministra alebo boli členmi politickej strany;

11. vyzýva Komisiu, aby vo svojich nadchádzajúcich správach o právnom štáte v Európskej únii venovala náležitú pozornosť takýmto prípadom; naliehavo vyzýva Komisiu, aby dôrazne vyzvala členské štáty, aby sa zdržali týchto praktík, najmä vykonávaním právnych ustanovení, ktoré proaktívne bránia bývalým ministrom a popredným politickým predstaviteľom prevziať vedúce pozície na najvyšších súdoch alebo prokuratúre, čím sa zabezpečí nezávislosť a integrita týchto dôležitých inštitúcií;

Boj proti korupcii

12. pripomína, že boj proti korupcii je základom zachovania právneho štátu a zvyšovania dôvery občanov vo verejné inštitúcie; zároveň pripomína, že účinný boj s korupciou si vyžaduje spoľahlivý právny a administratívny protikorupčný rámec založený na integrite, transparentnosti a zodpovednosti, najmä vo verejnom živote, s dôrazom na zverejňovanie vyhlásení o záujmoch a v prípade potreby aj na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti;

13. konštatuje, že korupcia je hrozbou, ktorá môže zničiť demokraciu a podkopať dôveru občanov vo verejné inštitúcie, a preto treba bojovať proti všetkým jej formám; poukazuje na to, že korupcia je najjednoduchšou cestou, ktorú organizovaný zločin využíva na infiltráciu a ovládnutie hospodárstva; vyjadruje znepokojenie nad tým, že z najnovšej správy vyplýva, že vo viacerých členských štátoch sa nedosiahol žiadny alebo

[9] Ú. v. ES L 26, 31.1.2003, s. 41 a korigendum (Ú. v. EÚ L 32, 7.2.2003, s. 15).
[10] Napríklad stanovisko Poradnej rady európskych prokurátorov č. 9 zo 17. decembra 2014 k európskym normám a zásadám týkajúcim sa prokurátorov.

len veľmi malý pokrok v súvislosti s opatreniami na predchádzanie korupcii; je mimoriadne znepokojený neochotou vytvoriť registre lobistov, registre transparentnosti a adekvátne systémy majetkových priznaní zo strany verejných činiteľov a vyšších úradníkov, ako aj nedostatočnou politickou vôľou zaviesť prísne pravidlá v rámci politík fenoménu otáčavých dverí; v tejto súvislosti zdôrazňuje význam transparentného legislatívneho postupu s ďalekosiahlym prístupom k dokumentom, ako aj pravidiel na zabezpečenie najvyššej miery transparentnosti a zodpovednosti vo verejnej správe a pri verejnom rozhodovaní s cieľom predchádzať korupcii[11];

14. v tejto súvislosti vyzýva všetky inštitúcie EÚ, aby dodržiavali najvyššie možné normy s cieľom predchádzať korupcii, ako sú okrem iného zriadenie účinného etického orgánu EÚ, úplné uplatňovanie nariadenia 1049/2001 o prístupe k dokumentom[12] a úplné uplatňovanie zásady podmienenosti, pokiaľ ide o register transparentnosti EÚ; vyzýva členské štáty, aby sa pokúsili čo najskôr dohodnúť na znení navrhovanej smernice o boji proti korupcii s cieľom vytvoriť spoločný a jednotný rámec kódexov správania, noriem prevencie konfliktov záujmov a pravidiel zaručujúcich transparentnosť postupov;

15. uznáva, že kvantitatívny význam finančných prostriedkov pridelených Európskou úniou vrátane finančných prostriedkov z nástroja NextGenerationEU v posledných rokoch výrazne vzrástol; uznáva, že v dôsledku toho majú v právnych predpisoch členských štátov mimoriadny význam právne ustanovenia, ktoré majú zabrániť zneužívaniu týchto finančných prostriedkov;

16. pripomína, že neexistuje odvetvie bez rizika korupcie a už vôbec nie, ak ide o správu nemalých verejných finančných prostriedkov alebo o prístup ku kritickej infraštruktúre a službám, ako sú zdravotná starostlivosť či stavebníctvo; zdôrazňuje, že organizované zločinecké skupiny zohrávajú čoraz významnejšiu úlohu pri činnostiach zahŕňajúcich falšovanie, pirátstvo a porušovanie práv duševného vlastníctva, ktorých počet sa v digitálnom prostredí prudko zvýšil; pripomína, že zločinecké skupiny často využívajú zisky z týchto nelegálnych činností na financovanie iných ilegálnych činností;

17. vyzýva Komisiu, aby do svojich nadchádzajúcich správ o právnom štáte zahrnula hodnotenie vývoja právnych predpisov členských štátov v posledných rokoch, pokiaľ ide o dohľad nad správnym využívaním verejných finančných prostriedkov, ako aj o zavedené právne mechanizmy na riešenie akéhokoľvek nevhodného využívania verejných zdrojov;

18. pripomína silnú podporu Európskeho parlamentu pri zriadení Európskej prokuratúry (EPPO); uznáva dôležitú úlohu EPPO ako nezávislého orgánu EÚ pri vyšetrovaní, stíhaní a podávaní žalôb v prípade trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie; zdôrazňuje, že EPPO od začatia svojej činnosti 1. júna 2021 zaregistrovala viac ako 4 000 hlásení trestnej činnosti od zúčastnených členských štátov EÚ a súkromných

[11] V tejto súvislosti pozri článok 3 návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady z 3. mája 2023 o boji proti korupcii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2003/568/SVV a Dohovor o boji proti korupcii úradníkov Európskych spoločenstiev alebo úradníkov členských štátov Európskej únie a ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 [COM(2023) 0234].
[12] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 z 30. mája 2001 o prístupe verejnosti k dokumentom Európskeho parlamentu, Rady a Komisie (Ú. v. ES L 145, 31.5.2001, s. 43).

subjektov a iniciovala viac ako 929 vyšetrovaní (stav z júna 2022);

19. okrem toho naliehavo vyzýva Komisiu, aby v prípadoch, keď sa zistí zníženie úrovne záruk pre verejné finančné prostriedky, okamžite spolupracovala s dotknutým členským štátom alebo členskými štátmi a požiadala o urýchlené vykonanie potrebných opatrení na nápravu tejto situácie.

Občianska spoločnosť

20. pripomína svoje uznesenie z 11. novembra 2021 o posilnení demokracie a slobody a plurality médií v Únii, v ktorom vyzval Komisiu, aby navrhla balík tak právne nezáväzných, ako aj záväzných predpisov na riešenie rastúceho počtu strategických žalôb proti verejnej účasti alebo strategických žalôb proti verejnej účasti; víta legislatívny návrh, ako aj odporúčanie Komisie členským štátom z 27. apríla 2022, ktoré reagujú na výzvu Parlamentu v tejto súvislosti; zdôrazňuje, že strategické žaloby proti verejnej účasti sú špecifickou formou obťažovania, ktorá sa používa predovšetkým proti novinárom s cieľom zabrániť im v odkrývaní tém verejného záujmu, alebo ich trestať tým, že sú vystavovaní zdĺhavým, zaťažujúcim a nákladným súdnym sporom; vyzýva členské štáty, aby neznižovali ambicióznosť navrhovaných opatrení a zintenzívnili snahy o zvýšenie bezpečnosti a ochrany novinárov;

21. s hlbokým znepokojením berie na vedomie celkové zmenšovanie priestoru pre zástupcov občianskej spoločnosti v niektorých členských štátoch, ktoré vážne ohrozuje právny štát, demokraciu, základné práva a iné hodnoty EÚ; vyzýva Komisiu, aby monitorovala výzvy a útoky, ktorým čelia zástupcovia občianskej spoločnosti pri ich každoročnom hodnotení a správach o stave právneho štátu, a aby do svojej správy zahrnula závery a cielené odporúčania; v tejto súvislosti opakuje svoju výzvu, aby sa osobitná kapitola venovala stavu občianskej spoločnosti v členských štátoch;

22. zdôrazňuje, že súčasný právny rámec na úrovni Únie a na vnútroštátnej úrovni nepostačuje na vytvorenie a podporu silnej celoeurópskej občianskej spoločnosti, ktorej existencia je pre demokraciu nevyhnutná; domnieva sa preto, že štatút cezhraničných združení a neziskových organizácií EÚ poskytne organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré čelia neprimeraným prekážkam pri svojom vzniku a fungovaní[13], dodatočnú úroveň ochrany;

[13] V tejto súvislosti pozri uznesenie Parlamentu zo 17. februára 2022 s odporúčaniami pre Komisiu o štatúte pre európske cezhraničné združenia a neziskové organizácie (Ú. v. EÚ C 342, 6.9.2022, s. 225).

PRÍLOHA: ZOZNAM SUBJEKTOV ALEBO OSÔB, KTORÉ SPRAVODAJCOVI VÝBORU POŽIADANÉHO O STANOVISKO POSKYTLI INFORMÁCIE

Spravodajca na vlastnú zodpovednosť vyhlasuje, že informácie mu neposkytol žiadny subjekt ani osoba, ktoré treba uviesť v tejto prílohe podľa článku 8 prílohy I k rokovaciemu poriadku.

INFORMÁCIE O PRIJATÍ VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

Dátum prijatia	29.11.2023
Výsledok záverečného hlasovania	+: 20 –: 2 0: 0
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Pascal Arimont, Ilana Cicurel, Geoffroy Didier, Ibán García Del Blanco, Virginie Joron, Pierre Karleskind, Sergey Lagodinsky, Gilles Lebreton, Karen Melchior, Sabrina Pignedoli, Jiří Pospíšil, Raffaele Stancanelli, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Javier Zarzalejos
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Daniel Buda, Pascal Durand, Heidi Hautala
Náhradníci (čl. 209 ods. 7) prítomní na záverečnom hlasovaní	Sylvie Guillaume, Pedro Marques, Anne-Sophie Pelletier

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

20	+
NI	Sabrina Pignedoli
PPE	Pascal Arimont, Daniel Buda, Geoffroy Didier, Jiří Pospíšil, Axel Voss, Marion Walsmann, Javier Zarzalejos
Renew	Ilana Cicurel, Pierre Karleskind, Karen Melchior, Adrián Vázquez Lázara
S&D	Pascal Durand, Ibán García Del Blanco, Sylvie Guillaume, Pedro Marques, Tiemo Wölken
The Left	Anne-Sophie Pelletier
Verts/ALE	Heidi Hautala, Sergey Lagodinsky

2	-
ID	Virginie Joron, Gilles Lebreton

0	0

Vysvetlenie použitých znakov:
+ : za
- : proti
0 : zdržali sa hlasovania